

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет транспорту, менеджменту і логістики

Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів

з дисципліни «Управління міжнародним бізнесом»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 073 «Менеджмент»
ОПП: «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент авіакомпаній та аеропортів»

Укладач: к.е.н., доц. Овсак О.П.

Розглянуто та схвалено

на засіданні кафедри МЗЕДП

Протокол № ____ від «__» ____ 2022р.

Завідувач кафедри

Кириленко О.М. _____

2022

Навчальна дисципліна «Управління міжнародним бізнесом» є теоретичною та прикладною основою сукупності знань та вмінь, що формують управлінський профіль фахівця в області менеджменту.

Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх менеджерів системи знань про міжнародний бізнес, що передбачає вивчення основних явищ і процесів суспільного виробництва, міжнародної торгівлі, міжнародної кооперації, інформатизації світового господарства в умовах міжнародної інтеграції та глобалізації.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з рівнями та формами міжнародної економічної інтеграції, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних об'єднань підприємств;
- оволодіння методами дослідження організаційних та економічних процесів при міжнародній інтеграції підприємств;
- оволодіння концепціями, методами та технологіями реалізації стратегії міжнародної економічної інтеграції підприємств;
- оволодіння комплексною системою знань про явища та процеси, що мають місце у сфері міжнародного бізнесу;
- оволодіння системою знань щодо геоекономічних аспектів міжнародного бізнесу, основних тенденцій розвитку міжнародного бізнесу, зв'язку сучасних господарських форм у зовнішньоекономічній діяльності та формуванні інформаційної економіки;
- набуття студентами вмінь та навичок порівняльного економічного аналізу розвитку світового господарства, дослідження проблем ведення міжнародного бізнесу.

Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має досягти таких **результатів навчання**:

- розуміти сутність та складові ведення міжнародного бізнесу у

сучасних умовах;

- враховувати вплив та дію міжнародної економічної інтеграції на розвиток міжнародного бізнесу;

- демонструвати знання особливостей регіональної економічної інтеграції;

- розрізняти суб'єкти міжнародного бізнесу;

- розуміти економічну природу ТНК;

- знати особливості та складові міжнародної торгівлі як сфери реалізації міжнародного бізнесу;

- виявляти та розуміти актуальні проблеми ведення міжнародного бізнесу;

- розрізняти види ризиків у міжнародному бізнесі;

- розуміти місце України в системі сучасного міжнародного бізнесу.

Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні **компетентності**:

- здатність аналізувати економічні, зовнішньоекономічні явища, на основі отриманих

- теоретичних знань з менеджменту та економіки;

- здатність розв'язувати широке коло проблем і задач в сфері управління зовнішньоекономічною діяльністю шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і практичних методів;

- здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові області, використовуючи здобуті економічні та управлінські знання;

- здатність визначати та аналізувати мікро- і макросередовище для здійснення

- управлінських функцій менеджера;

- оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації;

- демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько-свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності;
- знання специфіки управлінської діяльності підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності різних галузей економіки;
- вивчати міжнародні ринки, євроінтеграційні процеси та перспективи співпраці із закордонними партнерами на засадах соціокультурної взаємодії.

МОДУЛЬ № 1 «УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ БІЗНЕСОМ»

Тема 1. Міжнародний бізнес як явище сучасності.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Основні види міжнародного бізнесу:
2. Форми зовнішньоекономічної діяльності.
3. Інтернаціоналізація бізнесу і багатонаціональні компанії.

Список літератури

1. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
2. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.
3. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
4. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської; Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М. Венцурик, О.І. Красновська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
5. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підруч. / С. О. Гуткевич, М. Д. Корінько, М. І. Пугачов, Л. В. Руденко - Сударсва, Д. В. Солоха, А. О. Князевич; за ред. проф. С. О. Гуткевич. К.: Вид - во

Цифрова типографія, 2012. — 688 с.

6. Камінська Т. М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. Економічна теорія та право. 2019. № 1 (36). С. 27–41. DOI:10.31359/2411-5584-2019-36-1-27.

7. Чириченко Ю. В. Зовнішня торгівля послугами: глобальна емерджентність. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2013 р., № 1 (70). С. 64–69.

8. Філіпенко А. С. Особливості міжнародного регулювання торгівлі послугами. Стратегія розвитку України. 2016. № 1. С. 3–11.

Методичні рекомендації

Вивчаючи тему, важливо розуміти, що, у широкому розумінні, міжнародний бізнес доцільно розглядати як підприємництво, що здійснюється у межах світового господарства. Конкретна сутність цього поняття розглядається як будь-яка операція, яка проводиться контрагентами двох або більше країн. При цьому, мова йде про господарські операції, які засновані на нових організаційних технологіях, мають гнучкий характер у процесі оперативного управління, враховуючи вплив вимог світового ринку та оптимального задоволення інтересів і потреб партнерів.

Міжнародний бізнес базується на можливості отримання переваг (економічних чи технологічних) саме із переваг міждержавних (міжкраїнових) ділових операцій, тобто продаж даного товару в іншій країні, або налагодження фірмою однієї країни виробництва в іншій країні, або спільного надання послуг фірмами двох країн - третій тощо забезпечують залученим у бізнес сторонам більше переваг, ніж вони мали б, якби здійснювали аналогічну діяльність як суб'єкти лише національних економік.

Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» до суб'єктів міжнародного бізнесу належать: фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, що мають громадянську дієздатність і правоздатність); юридичні особи (що

зареєстровані в Україні та мають на її території постійне місцезнаходження); об'єднання фізичних, юридичних, фізичних та юридичних осіб (що не є юридичними особами згідно із законами України але мають постійне місцезнаходження на території України); структурні одиниці суб'єктів господарської діяльності іноземних держав (дочірні фірми, філії, відділення, представництва); спільні підприємства (що мають постійне місцезнаходження в Україні).

Міжнародний бізнес базується на можливості отримання вигод саме із переваг міждержавних (міжкраїнових) ділових операцій, тобто з того факту, що продаж даного товару в іншій країні, або налагодження фірмою однієї країни виробництва в іншій країні, або надання послуг спільно фірмами двох країн - третій тощо. забезпечують залученим у бізнес сторонам більше переваг, ніж вони б мали, якби вели справу у своїх країнах. Це - ключовий момент не лише в розумінні природи і специфіки власне м/н бізнесу, але й у поясненні виникнення і розвитку міжнародного менеджменту як такого.

На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.

Питання для самоконтролю

1. *Як визначається міжнародний бізнес Кембриджським словником?*
2. *Що може бути об'єктом транскордонної операції?*
3. *Надайте визначення міжнародного бізнесу у широкому розумінні цього терміну.*
4. *Як ви розумієте у чому полягають можливості отримання вигод від переваг міждержавних ділових операцій?*
5. *Хто може бути суб'єктом міжнародного бізнесу?*
6. *Які ви знаєте форми здійснення зовнішньоекономічної діяльності?*
7. *Які існують тенденції розвитку бізнесу, зокрема й міжнародного?*
8. *Який вплив здійснює інтернаціоналізація на розвиток бізнесу (раніше та зараз)*

9. *Що таке багатонаціональні компанії та чим вони відрізняються від інших? Наведіть приклади.*

Тема 2. Міжнародна економічна інтеграція як передумова розвитку міжнародного бізнесу.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Характерні риси сучасних процесів міжнародної економічної інтеграції.
2. Передумови та цілі розвитку міжнародної економічної інтеграції як якісно нового етапу розвитку економічних відносин.
3. Фактори сприяння та протидії розвитку міжнародної економічної інтеграції.
4. Інтернаціоналізація, глобалізація та міжнародні інтеграційні процеси.

Список літератури:

1. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
2. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської; Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М.Венцурик, О.І. Красновська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
3. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.
4. Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
5. Сіденко С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник/ С.В. Сіденко, О.М. Іваницька, О.В.Кузнецов; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.В.Сіденко. – К.: НАУ, 2015. – 468 с

Методичні рекомендації

На підставі вивчення літературних джерел та матеріалу лекції, стає зрозумілим, що серед основних факторів, що міжнародну економічну інтеграцію можна характеризувати з різних боків, а саме:

- як якісно новий етап розвитку і форму прояву інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає зближення і взаємоприспосовування, переплетення всіх структур національних господарств;
- як відносини, що будуються на відсутності будь-якої форми дискримінації іноземних партнерів і кожній із національних економік; найвищий рівень розвитку МЕВ;
- як процес, що проявляється в стиранні відмінностей між економічними суб'єктами – представниками різних держав.

Для оцінки відповідності створення інтеграційного угруповання інтересам міжнародної економіки в цілому в першій половині 90-х р. ХХ ст. спеціалісти Світового банку сформулювали ряд критеріїв-принципів доцільності МЕІ, розуміння яких є визначальним моментом у розуміння передумов поширення інтеграційних процесів у світі.

При вивченні теми здобувачам необхідно розрізнити наявність політико-правових, інфраструктурних, соціально-культурних, економічних передумов створення економічного інтеграційного угруповання, до яких також відносять і соціально-економічну однорідність національних господарств.

На основі опрацьованої літератури для закріплення прочитаного, потрібно підготувати відповіді на наступні питання.

Питання для самоконтролю

1. *Надайте визначення міжнародної економічної інтеграції*
2. *Розкрийте принципи сучасних процесів міжнародної економічної інтеграції.*
3. *Охарактеризуйте основні риси сучасних процесів міжнародної економічної інтеграції*

4. Які мають сформуватись передумови дл розвитку міжнародної економічної інтеграції як якісно нового етапу розвитку економічних відносин.

5. Розкрийте фактори сприяння та протидії розвитку міжнародної економічної інтеграції.

6. Який вплив чинить Інтернаціоналізація та глобалізація на розвиток міжнародних інтеграційних процесів.

Тема 3. Особливості регіональної економічної інтеграції.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Механізм регіональної економічної інтеграції.
2. Еволюційний цикл процесу міжнародної інтеграції. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси.

Список літератури:

1. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
2. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської; Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М.Венцурик, О.І. Красновська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
3. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.
4. Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
5. Сіденко С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник/ С.В. Сіденко, О.М. Іваницька, О.В.Кузнецов; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.В.Сіденко. – К.: НАУ, 2015. – 468 с.

6. Матюшенко І.Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції / І.Ю. Матюшенко, С.В. Беренда, В.В. Резніков. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 496 с.

7. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков // Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. – 2016. – № 1. – С. 106-111.

Методичні рекомендації

За результатом опрацювання представленого переліку літератури основний акцент теми треба зробити на усвідомленні характерних особливостей форм міжнародної економічної інтеграції на макрорівні: зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз. Для розуміння механізму регіональної економічної інтеграції потрібно виходити з того, що при поступальному розвитку інтеграційних процесів, в які залучена країна, вони уособлюють етапи міжнародної інтеграції.

При вивченні тематики потрібно зважати на те, що поряд з розвитком інтеграційних процесів відбуваються також і дезінтеграційні процеси, які мають глибокі корені в історичних, політичних, економічних і соціальних закономірностях світового розвитку. Будь-яка інтегрована структура не може бути незмінною у часі. Кожний елемент, який входить до її складу, володіє властивістю щодо самозмінювання – отримання інформації про навколишнє середовище, набуття нових ознак чи втрати старих з метою підтримання стійкості до впливу несприятливих факторів середовища. Отже, інтеграційний процес має еволюційний характер.

Інтернаціоналізація господарського життя як закономірність світового господарства означає процес переростання суспільним виробництвом національних кордонів. Основною формою вияву цієї закономірності є зовнішня торгівля конкретних країн світу. Процес інтернаціоналізації

господарського життя охоплює всі сфери функціонування сучасного світового господарства.

Питання для самоконтролю

1. *Розкрийте сутність регіональної економічної інтеграції.*
2. *Охарактеризуйте основні тенденції регіональної економічної інтеграції.*
3. *Як ви розумієте складові механізму регіональної економічної інтеграції.*
4. *Охарактеризуйте основні форми міжнародної економічної інтеграції на макрорівні: зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз.*
5. *Чим зона преференційної торгівлі відрізняється від зони вільної торгівлі?*
6. *Чим митний союз відрізняється від зони преференційної торгівлі?*
7. *Чим спільний ринок відрізняється від митного союзу?*
8. *Чим економічний союз відрізняється від митного союзу.*
9. *Які форми міжнародної економічної інтеграції називаються зрілими?*
10. *Охарактеризуйте міжрегіональні кластери як форму просторової міжнародної економічної інтеграції.*
11. *Який еволюційний цикл процесу міжрегіональної інтеграції?*
12. *Розкрийте характерні риси інтеграційних та дезінтеграційних процесів.*

Тема 4. Інтеграційні процеси у Західній Європі та у Центрально-Східній Європі.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. *Європейський Союз як втілення класичної моделі міжнародної економічної інтеграції.*

2. Особливості взаємодії країн ЄС на сучасному етапі.
3. Інтеграційні угруповання Центрально-Східної Європи.
4. Основні напрямки співробітництва країн, ГУАМ, Організації Чорноморського економічного співробітництва.
5. Партнерство України з країнами Центральної та Східної Європи.

Список літератури:

1. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
2. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.
3. Матюшенко І.Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції / І.Ю. Матюшенко, С.В. Беренда, В.В. Резніков. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 496 с.
4. Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
5. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков //Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. – 2016. – № 1. – С. 106-111.
6. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: [колективна монографія] / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. – 316 с.

Методичні рекомендації

Упродовж вивчення теми необхідно усвідомити, що Європейський Союз розглядається як втілення класичної моделі міжнародної економічної інтеграції. Інтеграційний процес у ЄС йде двома напрямками – всередину і вшир. Інтеграція вшир означає збільшення кількості повноправних членів

Союзу й асоційованих членів. Інтеграція всередину означає формування регіонального господарського механізму Західної Європи і розширення сфер, що піддаються міждержавному регулюванню й уніфікації.

Міжнародний договірний механізм інтеграції, здійснюваної у межах Євросоюзу, являє собою систему міжнародних угод, за допомогою яких спрямовується розвиток інтеграційних процесів у цьому угрупованні. Всі ці договори регулюють відносини між суб'єктами європейської інтеграції в системі Євросоюзу, якими є держави, міжнародні організації та міжнародні структури співпраці цих держав.

До особливості європейської інтеграції відносяться наступні ознаки: вона має континентальний характер; відбувається об'єднання переважно згори донизу; вона включає до своєї орбіти країни Середземномор'я; існують міжконтинентальні блоки: митний союз ЄАВТ –Південноафриканський митний союз, ЗВТ ТАФТА (ЄС-МЕРКОСУР); групування навколо ЄС; перетинання з євразійськими інтеграційними блоками; форми інтеграції – від політичного союзу до ЗВТ; реалізація моделей різношвидкісної інтеграції.

Вивчаючи основні напрямки співробітництва країн, слід звернути увагу на діяльність ГУАМ – Організації за демократію та економічний розвиток, яка була створена у 1997 році державами: Грузією, Україною, Азербайджаном та Молдовою (з 1999 по 2005 до організації також входив Узбекистан).

Організація чорноморського економічного співробітництва - міжурядова організація (міжнародна організація), яка об'єднує 12 держав Причорномор'я і Південних Балкан, створена для розвитку співпраці, миру, стабільності і процвітання в басейні Чорного моря.

Вивчаючи питання співробітництва та інтеграції України з ЄС потрібно зважати на те, що ще 18 грудня 2015 Європейська комісія підтвердила готовність України до безвізового режиму з ЄС. 11 червня 2017 року громадяни України з біометричними паспортами отримали право на безвізові поїздки до країн-членів Шенгенської угоди. На сьогодні для українців

залишаються тільки 2 візові країни в усій Європі: це Ірландія та Велика Британія. У 2017-му відносини між Україною та ЄС стали інтенсивними, як ніколи. Нині ж настала фаза рутинної роботи з імплементації угоди про асоціацію. Передусім ідеться про боротьбу з корупцією в Україні.

За результатами саміту Україна – Європейський союз 8 липня 2019 в Києві підписані угоди щодо фінансової підтримки громадянського суспільства, децентралізації, антикорупційних заходів і реформ, повідомляє прес-служба українського президента.

У 2021 році Президент України Володимир Зеленський започаткував процес підписання декларацій про підтримку європейської перспективи України з окремими країнами ЄС у межах нової тактики зближення України з Євросоюзом. У таких деклараціях країнами ЄС декларувалося надання допомоги Україні у здобутті повноправного членства в ЄС, зокрема фіксувалася європейська перспектива України. Упродовж року Україна підписала такі декларації з 8 країнами ЄС.

Вступ України до Європейського Союзу є у поточному розкладі майбутнього розширення ЄС з 2022 року, коли вона подала заявку на вступ в умовах російсько-української війни, з метою поступової інтеграції в єдиний ринок ЄС та кінцевим вступом до ЄС. Це одна із семи нинішніх країн-кандидатів на вступ до ЄС разом із Албанією, Сербією, Молдовою, Північною Македонією, Чорногорією та Туреччиною.

За своїм змістом, самостійна робота по цій темі складається з опрацювання лекційного матеріалу, літературних джерел, розкриття питань теми та формування відповідей на питання для самоконтролю.

Питання для самоконтролю:

- 1. Чому на вашу думку Європейський Союз вважається втіленням класичної моделі міжнародної економічної інтеграції?*
- 2. Охарактеризуйте етапи створення Європейського Союзу.*
- 3. Розкрийте особливості взаємодії країн ЄС на сучасному етапі.*
- 4. Які існують перспективи розширення ЄС?*

5. *Які вам відомі інтеграційні угруповання у Центрально-Східній Європі?*
6. *Які перспективи приєднання країн Центральної і Східної Європи до ЄС.*
7. *Які основні напрямки співробітництва країн ГУАМ та Організації Чорноморського економічного співробітництва.*
8. *Розкрийте особливості партнерства України з країнами Центральної та Східної Європи.*
9. *Охарактеризуйте стан взаємовідносин України та ЄС.*

Тема 5. Основні напрямки інтеграції Північної та Латинської Америки, Азіатсько-Тихоокеанському та Африканському регіонах

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Особливості інтеграційних процесів в Північній Америці. Північноамериканська зона вільної торгівлі (NAFTA, USMCA) як механізм зміцнення позицій США, Канади та Мексики в системі світогосподарських зв'язків.
2. Багатоплановість міжнародної економічної інтеграції в Латинській Америці. Особливості інтеграційних процесів в Карибському басейні та Центральній Америці.
3. Головні моделі південноамериканської економічної інтеграції. Перспективи міжнародної економічної інтеграції в Латинській Америці.
4. Місце країн Азії в системі світогосподарських зв'язках. Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво – АТЕС.
5. Асоціація держав Південно-Східної Азії – АСЕАН.

Список літератури:

1. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

2. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської; Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М.Венцурик, О.І. Красновська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.

3. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.

4. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.

5 Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.

6. Сіденко С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник/ С.В. Сіденко, О.М. Іваницька, О.В.Кузнецов; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.В.Сіденко. – К.: НАУ, 2015. – 468 с.

7. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: [колективна монографія] / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. – 316 с.

8. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: [навч. посіб.] / Якубовський С. О., Козак Ю. Г., Логвинова Л. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 472 с.

Методичні рекомендації

Після ознайомлення з літературою по тематиці, потрібно усвідомити, що 1960-ті роки можуть вважатися початком інтенсивного розвитку інтеграційних процесів між США та Мексикою. У 1988р. – двостороння угода між США і Канадою про створення протягом 10-ти років зони вільної торгівлі (CUSFTA). Трьохстороння угода (НАФТА)була підписана у 1992 році. Інтеграційний союз почав функціонувати з 1 січня 1994р. у складі США, Мексики і Канади. У НАФТА слабо розвинуті мережі органів

міжнаціонального регулювання (Структура: Комісія з вільної торгівлі та секретаріат) і цілком відсутні органи наднаціонального регулювання.

У рамках НАФТА були передбачені заходи для лібералізації руху товарів, послуг і капіталів через кордони, що розділяють три країни. Майже всі торговельні й інвестиційні бар'єри були зняті протягом 15 років. Створені умови для прийняття цими трьома країнами аналогічних законів в області охорони навколишнього середовища, а також трудового законодавства. В угоді передбачений захист північноамериканського ринку від експансії азіатських і європейських компаній, що прагнуть обійти американські митні бар'єри шляхом реекспорту своїх товарів у США через Мексику. Також знімалися обмеження на рух капіталу (за винятком нафтового сектору в Мексиці, культури й освіти в Канаді, авіаперевезень і радіокомунікацій у США). Мексика поступово зняла обмеження для американських і канадських прямих інвестицій, починаючи з 2007 р. Були ліквідовані більшість тарифів на продукцію сільського господарства за винятком обмежень у торгівлі кукурудзою, цукром, деякими овочами і фруктами, а також митні бар'єри у торгівлі автомобілями і текстилем. Передбачені необхідні заходи щодо захисту інтелектуальної власності, гармонізації технічних стандартів, санітарних норм.

З 2016 року почалися перемовини щодо вдосконалення НАФТА, на зміну якій у 2020 році була укладена СШМК (USMCA).

Угода між Сполученими Штатами Америки, Сполученими Мексиканськими Штатами та Канадою, широко відома під назвою «Сполучені Штати - Мексика - Канада» (USMCA), є угодою про вільну торгівлю, укладеною між США як правонаступника Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (NAFTA). Її називають "NAFTA 2.0" або "Нова NAFTA", оскільки було включено багато положень НАФТА, а її зміни розглядалися як поступові. 1 липня 2020 року USMCA набрав чинності у всіх державах-членах. Імплементация усіх положень має бути здійснена на протязі 6 років.

При розробці USMCA переговори зосереджувались в основному на автомобільному експорті, тарифах на сталь та алюміній, а також на ринку молочних продуктів, яєць та птиці. Порівняно з NAFTA, USMCA підвищує екологічні та робочі норми та більше стимулює вітчизняне виробництво легкових та вантажних автомобілів. Угода також забезпечує оновлений захист інтелектуальної власності, надає США більше доступу до молочного ринку Канади, вводить квоту на канадське та мексиканське виробництво автомобілів та збільшує безмитну межу для канадців, які купують американські товари в Інтернеті, з 20 до 150 доларів США.

За своїм змістом, самостійна робота по цій темі складається з опрацювання лекційного матеріалу, літературних джерел, розкриття питань теми та формування відповідей на питання для самоконтролю.

Питання для самоконтролю:

1. Надайте характеристику Північноамериканській асоціації вільної торгівлі NAFTA та назвіть передумови її укладання
2. Які передумови укладання угоди USMCA?
3. Чим USMCA відрізняється від Північноамериканської асоціації вільної торгівлі NAFTA?
4. Розкрийте регіональні особливості інтеграційних процесів в Латинській Америці.
5. Охарактеризуйте інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.
6. Сучасні тенденції в азійсько-тихоокеанському інтеграційному процесі (АТЕС, АСЕАН).
7. Розкрийте особливості укладання та функціонування інтеграційного блоку АСЕАН
8. Розкрийте особливості функціонування інтеграційного блоку «Економічне співтовариство держав Західної Африки» (ЕКОВАС).

Тема 6 . Суб'єкти міжнародного бізнесу

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Основні етапи інтернаціоналізації підприємств за класифікацією Х. Перлмуттера
2. Стратегії інтеграції підприємств: вертикальна, горизонтальна, діагональна або змішана інтеграція.

Список літератури:

1. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
2. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підруч. / С. О. Гуткевич, М. Д. Корінько, М. І. Пугачов, Л. В. Руденко - Сударсва, Д. В. Солоха, А. О. Князевич; за ред. проф. С. О. Гуткевич. К.: Вид - во Цифрова типографія, 2012. — 688 с.
- 3 Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
4. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков //Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. – 2016. – № 1. – С. 106-111.
5. Новак В.О., Мостенська Т.Л., Луцький М.Г., Гуріна Г.С., Ільєнко О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 495с
6. Скібіцький О. М. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності. / Матвеев В. В., Скібіцька Л. І. - навч. посібник. – К.: Кондор, 2011.
- 7.. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: [навч. посіб.] / Якубовський С. О., Козак Ю. Г., Логвинова Л. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 472 с.

8. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

9. Кульганік О. М. Сучасні процеси міжнародної торгівлі України в умовах глобалізації. Ефективна економіка. 2019. № 10. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2.

9. Ляшко І. І., Єременко О. М. Тенденції розвитку та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. Менеджер. № 4 (73). 2016 р. 47–54.

10. Камінська Т. М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. Економічна теорія та право. 2019. № 1 (36). С. 27–41. DOI:10.31359/2411-5584-2019-36-1-27.

11. Чириченко Ю. В. Зовнішня торгівля послугами: глобальна емерджентність. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2013 р., № 1 (70). С. 64–69.

12. Філіпенко А. С. Особливості міжнародного регулювання торгівлі послугами. Стратегія розвитку України. 2016. № 1. С. 3–11.

13 Михайліченко Г., Клімова А. Світовий туристичний ринок: трансформації після пандемії. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2020. № 2. 21–37.

14. Мащенко С. О., Захарченко Н. В. Міжнародний фінансовий аутсорсинг та світові тенденції його розвитку Економічний простір. 141, 2019. С. 100–112. DOI: 10.30838/P.ES.2224.100119.100.349.

Методичні рекомендації

За своїм змістом, самостійна робота по цій темі складається з опрацювання лекційного матеріалу, літературних джерел, розкриття питань теми та формування відповідей на питання для самоконтролю, що торкаються етапів інтернаціоналізації фірм (поведінковий критерій), які успішно продемонстрував Х. Перлмуттер, використовуючи відому модель EPRG. Відповідно до останньої він розрізняв етноцентричні, поліцентричні,

регіоцентричні та геоцентричні компанії. У лекційному матеріалі є опис кожного виду компаній відповідно до критеріїв: орієнтири в управлінні, сприйняття ринку, маркетингова стратегія, основа спрямованість компанії (мета), тип управління, культура, технології, HR - практика управління, управлінські орієнтири, характерні риси, переваги, недоліки.

Вивчаючи стратегії ведення міжнародного бізнесу, треба звернути увагу на те, що горизонтальна інтеграція виникає тоді, коли фірми, що виробляють подібні або однорідні товари, створюють союз з метою їх подальшої реалізації за допомогою загальної системи розподілу та отримання додаткового прибутку, що супроводжується виробництвом за кордоном товарів, подібних до тих, що виробляються в країні походження. Ця стратегія передбачає встановлення кооперативних зв'язків між підприємствами, пов'язаних із взаємною власністю на капітал, застосовуваних технологій, видами сировини, видом готової продукції, а також ринками, що використовуються. Розрізняють такі види горизонтальної інтеграції як: У типу, Х – типу та К – типу.

В свою чергу, вертикальна інтеграція передбачає злиття / поглинання фірм, які працюють у різних виробничих циклах. Це розширює сферу та вплив підприємств галузі, що створює для них певні конкурентні переваги шляхом посилення конкурентних позицій та / або збереження конкурентних переваг.

Питання для самоконтролю:

1. *Охарактеризуйте типову етноцентричну компанію.*
2. *Розкрийте особливості поліцентричних компаній.*
3. *Наведіть характерні риси регіоцентричних компаній*
4. *Охарактеризуйте геоцентричні компанії.*
5. *Основні мотиви формування й функціонування спільних підприємств як стратегії виходу на міжнародний ринок.*
6. *Охарактеризуйте особливості горизонтальної інтеграції компаній та її основні різновиди.*

7. Розкрийте особливості стратегій вертикальної та змішаної інтеграції.

Тема 7. ТНК – як головний суб’єкт міжнародного бізнесу.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Особливості діяльності транснаціональної корпорації.
2. Економічна природа ТНК. Економічний механізм діяльності ТНК.
3. Формування та реалізація стратегій ТНК.
4. Особливості діяльності ТНК в зарубіжних країнах.

Список літератури:

1. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
2. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.
3. Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
4. Скібіцький О. М. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності. / Матвеєв В. В., Скібіцька Л. І. - навч. посібник. – К.: Кондор, 2011.
5. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: [колективна монографія] / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
6. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: [навч. посіб.] / Якубовський С. О., Козак Ю. Г., Логвинова Л. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 472 с.

7. Кульганік О. М. Сучасні процеси міжнародної торгівлі України в умовах глобалізації. Ефективна економіка. 2019. № 10. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2.

8. Ляшко І. І., Єременко О. М. Тенденції розвитку та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. Менеджер. № 4 (73). 2016 р. 47–54.

9. Чириченко Ю. В. Зовнішня торгівля послугами: глобальна емерджентність. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2013 р., № 1 (70). С. 64–69.

10. Мащенко С. О., Захарченко Н. В. Міжнародний фінансовий аутсорсинг та світові тенденції його розвитку Економічний простір. 141, 2019.С. 100–112. DOI: 10.30838/P.ES.2224.100119.100.349.

Методичні рекомендації

Транснаціоналізація в підприємницькій сфері реалізується в діяльності великих геоцентричних компаній, що функціонують як міжнародні корпорації. Останні є міцною економічною силою, яка пов'язує національні господарства між собою і визначає економічний розвиток окремих країн та світу в цілому. Такі корпорації називаються транснаціональні.

За офіційним визначенням ЮНКТАД, транснаціональна корпорація - це підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і проводить єдину політику і загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень.

Транснаціональна корпорація як форма підприємництва - це міжнародне об'єднання, засноване на пайовій участі в капіталі, юридичні права і зобов'язання якого відособлені від прав і зобов'язань його учасників.

Існують різні типи транснаціональних корпоративних об'єднань. Найпоширенішим серед них є акціонерне товариство, що мобілізує капітал шляхом випуску цінних паперів - акцій та облігацій. Власники акцій

товариства є співвласниками і мають право на участь в управлінні ним. Хоч юридично корпорація належить акціонерам, вони рідко залучаються до управління нею. Частіше їх управлінський вплив обмежується виборами керівних органів корпорації та участю в розробці стратегії господарської діяльності. Тому реальна влада зосереджується в руках керівників, що повсякденно здійснюють управління корпорацією. Головна особливість акціонерного товариства -- вільний обіг його цінних паперів на відкритому ринку цінних паперів.

Під час самостійної роботи доцільно опрацювати лекційний матеріал, літературні джерела та сформулювати розгорнуті відповіді на питання теми.

Питання для самоконтролю

- 1. Надайте визначення ТНК та розкрийте її характерні риси.*
- 2. Розкрийте організаційні методи оптимізації оподаткування ТНК*
- 3. Розкрийте економічні методи оптимізації оподаткування ТНК*
- 4. Розкрийте особливості інвестиційної діяльності ТНК та опишіть їх роль у процесі глобалізації.*
- 5. Охарактеризуйте основні складові економічного механізму діяльності ТНК*
- 6. Розкрийте особливості формування та реалізації стратегій діяльності ТНК.*
- 7. Розкрийте складові наддержавного регулювання діяльності ТНК на регіональному рівні.*

Тема 8. Міжнародна торгівля як сфера реалізації міжнародного бізнесу.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Франчайзинг в системі зовнішньоторгових операцій
2. Вендинг як вид міжнародного бізнесу.
3. Інтернет-торгівля в сучасному міжнародному бізнесі.

Список літератури:

1. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
2. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської; Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М.Венцурик, О.І. Красновська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
3. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
4. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підруч. / С. О. Гуткевич, М. Д. Корінько, М. І. Пугачов, Л. В. Руденко - Сударсва, Д. В. Солоха, А. О. Князевич; за ред. проф. С. О. Гуткевич. К.: Вид - во Цифрова типографія, 2012. — 688 с.
5. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков //Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. – 2016. – № 1. – С. 106-111.
6. 15. Кульганік О. М. Сучасні процеси міжнародної торгівлі України в умовах глобалізації. Ефективна економіка. 2019. № 10. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2.
- 7.. World Trade Report 2021 : The future of services trade. URL:https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr21_e.htm.
8. World Trade Statistical Review 2021. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts19_toc_e.htm.
9. Global Value Chain Policy Series: Services URL:<https://www.weforum.org/whitepapers/global-value-chain-policy-series-services-6bc95d6d-88c7-40ba88b6-0ab0956d8de6>.
10. OECD Services TradeRestrictiveness Index: Policy trends up to 2020. URL:<https://www.oecd.org/trade/topics/services-trade/documents/oecd-stripolicy-trends-up-to-2020.pdf>.

11. International Trade in Services 2021 - Annual. URL:
<https://unctad.org/en/Pages/Publications/Statistics-on-Trade-in-Services.aspx>
12. Ляшко І. І., Єременко О. М. Тенденції розвитку та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. Менеджер. № 4 (73). 2016 р. 47–54.
13. Камінська Т. М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. Економічна теорія та право. 2019. № 1 (36). С. 27–41. DOI:10.31359/2411-5584-2019-36-1-27.
14. Чириченко Ю. В. Зовнішня торгівля послугами: глобальна емерджентність. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2013 р., № 1 (70). С. 64–69.
15. Філіпенко А. С. Особливості міжнародного регулювання торгівлі послугами. Стратегія розвитку України. 2016. № 1. С. 3–11.
16. Мащенко С. О., Захарченко Н. В. Міжнародний фінансовий аутсорсинг та світові тенденції його розвитку Економічний простір. 141, 2019. С. 100–112. DOI: 10.30838/P.ES.2224.100119.100.349.

Методичні рекомендації

Під час самостійної роботи доцільно опрацювати лекційний матеріал, літературні джерела та: провести самостійні дослідження відповідно до наведеного нижче переліку питань:

1. Сутність та сучасні тенденції в Інтернет-торгівлі.
2. Особливості Інтернет-торгівлі в міжнародній економічній діяльності.
3. Вплив цифрових технологій на організацію міжнародного бізнесу.
4. Розвиток Інтернет-торгівлі в зовнішньоекономічній діяльності підприємств в Країні (Країна для аналізу - на вибір студента)

5. Особливості е-каналів збуту в міжнародній торгівлі на прикладі ...
(Країна та/ або ТНК для аналізу на вибір студента)
6. Організація міжнародних маркетингових досліджень через Інтернет
7. Логістичні та розрахункові аспекти Інтернет-торгівлі.
8. Вплив Міжнародних організацій (об'єднань) на розвиток застосування цифрових технологій в міжнародному бізнесі
9. Переваги та недоліки застосування цифрових технологій (комп'ютерних та / або телекомунікаційних) на розвиток вітчизняного міжнародного бізнесу
10. Світовий та вітчизняний досвід засування концесії в міжнародному бізнесі
11. Світовий та вітчизняний досвід засування франчайзингу в міжнародному бізнесі
12. Особливості франчайзингу в Країні (Країна на вибір студента)
13. Особливості концесії в Країні (Країна на вибір студента)
14. Переваги та недоліки вендингу для ведення міжнародного бізнесу
15. Роль вендингу (або концесії, або франчайзингу) у формуванні міжнародної стратегії компанії

Тема 9. Актуальні проблеми міжнародного бізнесу.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Особливості становлення ринку послуг у міжнародному бізнесі..
2. Міжнародний бізнес у виробничих, науково – технічних сферах.

Україна і міжнародна кооперація в науково-технічній сфері.

Список літератури:

1. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
2. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.
3. Матюшенко І.Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції / І.Ю. Матюшенко, С.В. Беренда, В.В. Резніков. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 496 с.
4. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підруч. / С. О. Гуткевич, М. Д. Корінько, М. І. Пугачов, Л. В. Руденко - Сударсва, Д. В. Солоха, А. О. Князевич; за ред. проф. С. О. Гуткевич. К.: Вид - во Цифрова типографія, 2012. — 688 с.
5. Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
6. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков //Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. – 2016. – № 1. – С. 106-111.
7. Сіденко С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник/ С.В. Сіденко, О.М. Іваницька, О.В.Кузнецов; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.В.Сіденко. – К.: НАУ, 2015. – 468 с.
8. World Trade Statistical Review 2021. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts19_toc_e.htm.
9. Global Value Chain Policy Series: Services URL:<https://www.weforum.org/whitepapers/global-value-chain-policy-series-services-6bc95d6d-88c7-40ba88b6-0ab0956d8de6>.

10. OECD Services Trade Restrictiveness Index: Policy trends up to 2020. URL: <https://www.oecd.org/trade/topics/services-trade/documents/oecd-stripolicy-trends-up-to-2020.pdf>.

11. International Trade in Services 2021 - Annual. URL: <https://unctad.org/en/Pages/Publications/Statistics-on-Trade-in-Services.aspx>

12. Ляшко І. І., Єременко О. М. Тенденції розвитку та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. Менеджер. № 4 (73). 2016 р. 47–54.

13. Камінська Т. М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. Економічна теорія та право. 2019. № 1 (36). С. 27–41. DOI:10.31359/2411-5584-2019-36-1-27.

14. Чириченко Ю. В. Зовнішня торгівля послугами: глобальна емерджентність. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2013 р., № 1 (70). С. 64–69.

15. Філіпенко А. С. Особливості міжнародного регулювання торгівлі послугами. Стратегія розвитку України. 2016. № 1. С. 3–11.

16. Мащенко С. О., Захарченко Н. В. Міжнародний фінансовий аутсорсинг та світові тенденції його розвитку Економічний простір. 141, 2019. С. 100–112. DOI: 10.30838/P.ES.2224.100119.100.349.

Методичні рекомендації

За результатом вивчення лекційного матеріалу та літературних важливо усвідомити, що досліджуючи актуальні проблеми міжнародного бізнесу, треба розглянути питань його регулювання та факторів, що визначають ступінь його глобалізації, та зробити аналіз, заснований на новітніх фактичних даних, світового ринку послуг та долю українського експорту та імпорту послуг на світовий ринок.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сучасні підходи до визначення змісту економічної категорії «світовий ринок послуг».
2. Розкрийте особливості класифікації міжнародної торгівлі товарами та послугами відповідно до СОТ, МВФ та ЮНКТАД. У чому полягає різниця?
3. Розкрийте фактори зростання світової торгівлі послугами протягом останніх десятиліть
4. Які країни є лідерами світового експорту послуг ?
5. Чому регулювання міжнародної торгівлі послугами має певну специфіку?
6. Які основні ознаки міжнародної виробничої кооперації
7. Розкрийте пріоритетні напрямки розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва.
8. Розкрийте роль, яку відіграють спільні підприємства у національній економіці

Тема 10. Поняття та види ризиків у міжнародному бізнесі

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Поняття та функції підприємницького ризику у міжнародному бізнесі.
2. Способи оцінювання рівня ризиків у міжнародному бізнесі.
3. Методи зниження рівня ризиків та оптимізації ризиків у міжнародному бізнесі. Хеджування ризику.

Список літератури:

1. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.

2. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підруч. / С. О. Гуткевич, М. Д. Корінько, М. І. Пугачов, Л. В. Руденко - Сударсва, Д. В. Солоха, А. О. Князевич; за ред. проф. С. О. Гуткевич. К.: Вид - во Цифрова типографія, 2012. — 688 с.
3. Скібіцький О. М. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності. / Матвеев В. В., Скібіцька Л. І. - навч. посібник. – К.: Кондор, 2011.
4. World Trade Statistical Review 2021. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts19_toc_e.htm.
5. Ляшко І. І., Єременко О. М. Тенденції розвитку та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. Менеджер. № 4 (73). 2016 р. 47–54.
6. Камінська Т. М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. Економічна теорія та право. 2019. № 1 (36). С. 27–41. DOI:10.31359/2411-5584-2019-36-1-27.
7. Чириченко Ю. В. Зовнішня торгівля послугами: глобальна емерджентність. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2013 р., № 1 (70). С. 64–69.
8. Мащенко С. О., Захарченко Н. В. Міжнародний фінансовий аутсорсинг та світові тенденції його розвитку Економічний простір. 141, 2019. С. 100–112. DOI: 10.30838/P.ES.2224.100119.100.349.
9. Хачатрян В. В. Реалізація підприємницького потенціалу підприємств на зовнішньому ринку за сучасних умов глобалізації та інтеграції. Науковий вісник PUET: Economic Sciences. № 4 (82). 2017. С. 146–151.
10. Ляшко І. І., Єременко О. М. Тенденції розвитку та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. Менеджер. № 4 (73). 2016 р. 47–54.

Методичні рекомендації

Прийняття рішень в умовах невизначеності у міжнародному середовищі, яка породжує ризик, характеризується тим, що неможливо однозначно передбачити їхні наслідки. Тобто варіанти будь-якої міжнародної економічної діяльності, що розглядаються, є варіантами з різним (за величиною) рівнем сподіваного прибутку й характеризуються різною ймовірністю (об'єктивною чи суб'єктивною), що цей прибуток буде досягнуто саме на цьому рівні. Така непевність призводить до того, що прибуток стає випадковою чи розпливчастою величиною, яку можна максимізувати лише за умови прийняття ряду гіпотез та коли у підприємця (менеджера) наявна певна схильність (несхильність) до ризику як міри (ступеня) невизначеності. Методологія формування сучасної системи управління ризиками в міжнародній економічній діяльності базується на вивченні її категоріального апарату та принципових засад, визначенні її завдань, функцій, елементних складових та включає: термінологію теорії управління ризиками; мету, завдання, принципи і функції управління ризиками; елементи процесу управління ризиками; алгоритм управління ризиками, який відповідає основним принципам і забезпечує виконання основних завдань управління ризиками.

Ризик безпосереднім чином пов'язаний з управлінням і знаходиться в прямій залежності від ефективності і обґрунтованості прийнятих управлінських рішень.

За допомогою виявлення сфер підвищеного ризику, його кількісного виміру і здійснення регулярного контролю можна певною мірою управляти ризиками або здійснювати їхню профілактику.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте поняття ризику ведення міжнародного бізнесу.
2. Яка мета управління підприємницьким ризиком?
3. Розкрийте принципи управління ризиками підприємства.

4. Розкрийте методи управління ризиками при веденні міжнародного бізнесу
5. Розкрийте характерні складові концепції управління ризиком ведення міжнародного бізнесу
6. Охарактеризуйте фінансові ризики при веденні міжнародного бізнесу
7. Розкрийте причини виникнення операційного валютного ризику при веденні міжнародного бізнесу.
8. Поясніть причини виникнення портфельного ризику у діяльності підприємства.
9. Охарактеризуйте, які комерційні ризики виникають у діяльності сучасного підприємства, що займається міжнародним бізнесом.
10. Розкрийте методи зниження рівня ризиків та оптимізації ризиків у міжнародному бізнесі.
11. Охарактеризуйте доцільність використання хеджування ризиків при веденні міжнародного бізнесу.

Тема 11. Україна в системі сучасного міжнародного бізнесу.

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Характеристика зовнішньоторговельної діяльності українських компаній.
2. Розвиток ІТ сектору України та його інтеграція з іноземними бізнес структурами

Список літератури:

1. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
2. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської; Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М.Венцурик, О.І. Красновська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.

3. Вергун В.А. Міжнародний бізнес [підручник] / В.А. Вергун, А.І. Кредісов, О.І. Ступницький [та ін.]; за ред. проф. В.А. Вергун. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
4. Білорус О.Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму: монографія / Олег Григорович Білорус. – К.: Університет «Україна», 2016. – 536 с.
5. Матюшенко І.Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції / І.Ю. Матюшенко, С.В. Беренда, В.В. Резніков. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 496 с.
6. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підруч. / С. О. Гуткевич, М. Д. Корінько, М. І. Пугачов, Л. В. Руденко - Сударсва, Д. В. Солоха, А. О. Князевич; за ред. проф. С. О. Гуткевич. К.: Вид - во Цифрова типографія, 2012. — 688 с.
7. Філіпенко А. С. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс / А. С. Філіпенко //Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 54-61.
8. Чужиков В. І. Зона вільної торгівлі України та ЄС: аналіз потенційних наслідків / В. І. Чужиков //Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. – 2016. – № 1. – С. 106-111.
9. Сіденко С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник/ С.В. Сіденко, О.М. Іваницька, О.В.Кузнецов; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.В.Сіденко. – К.: НАУ, 2015. – 468 с.
10. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: [колективна монографія] / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
11. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: [навч. посіб.] / Якубовський С. О., Козак Ю. Г., Логвинова Л. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 472 с.
12. Ляшко І. І., Єременко О. М. Тенденції розвитку та механізми

регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. Менеджер. № 4 (73). 2016 р. 47–54.

13. Камінська Т. М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. Економічна теорія та право. 2019. № 1 (36). С. 27–41. DOI:10.31359/2411-5584-2019-36-1-27.

14. Чириченко Ю. В. Зовнішня торгівля послугами: глобальна емерджентність. Держава і регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2013 р., № 1 (70). С. 64–69.

15. Філіпенко А. С. Особливості міжнародного регулювання торгівлі послугами. Стратегія розвитку України. 2016. № 1. С. 3–11.

16. Мащенко С. О., Захарченко Н. В. Міжнародний фінансовий аутсорсинг та світові тенденції його розвитку Економічний простір. 141, 2019. С. 100–112. DOI: 10.30838/P.ES.2224.100119.100.349.

Методичні рекомендації

За результатом ознайомлення з літературою по даній темі, слід звернути увагу на те, що за останні п'ять років спостерігається досить позитивна динаміка розвитку зовнішньої торгівлі товарами України. Зокрема, за даними Державної служби статистики України у 2021 р. порівняно з 2015 р. експорт товарів зріс на 29%, хоча щодо 2020 р. помітним є спад майже на 2%. Імпорт товарів до України за 2015–2020 р. збільшився на 44%, хоча, знову ж таки, у 2020 р. порівняно з 2019 р. спостерігаємо спад показника на 11%.

Активна інтеграція України до світової економіки сприяла інтенсифікації зовнішньої торгівлі товарами та розширенню географічних векторів товаропотоків – суттєво скоротилася питома вага країн пострадянського простору, натомість активізувалися торговельні зв'язки з країнами Європи та

Азії. У той же час, посилення впливу окремих приватних корпорацій в економіці зумовило консервацію конкурентних позицій країни як експортера низькотехнологічної продукції (металургійної та аграрної).

Практично третина вітчизняного товарного експорту та чверть імпорту припадає на один-два десятки потужних корпоративних структур. На сьогодні саме приватні корпорації володіють потужним ресурсом для інноваційної переорієнтації національної економіки та якісної інтенсифікації вітчизняної зовнішньоекономічної діяльності. Однак, контролюючи стратегічні сфери національного господарства, основані на природних та мінерально-сировинних запасах, фінансово-промислові групи реалізують екстракційну політику, створюючи перешкоди на шляху економічної модернізації країни.

Експортоорієнтована корпоративна стратегія обмежує можливості розвитку зовнішньоторговельного потенціалу країни та посилення її позицій на зовнішніх ринках високотехнологічної продукції, тим самим позбавляючи перспектив переходу на новий щабель соціально-економічного розвитку. Це вимагає від уряду проведення відповідної політики підтримки, скерованої на стимулювання виробництва продукції з високою доданою вартістю, диверсифікацію національного експорту, забезпечення ефективних та рівномірних умов державно-приватного партнерства, полегшення доступу вітчизняних товаровиробників до міжнародних ринків, створення сприятливого підґрунтя для притоку іноземних інвестицій тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте динаміку розвитку зовнішньої торгівлі товарами та послугами України.
2. На що варто звернути увагу, починаючи експорт своїх послуг за кордон?
3. Розкрийте різницю між прямим експортом та непрямим експортом, що має місце при експорті ІТ – послуг України.
4. Розкрийте особливості податкового обліку операцій з експорту ІТ-послуг України.
5. Охарактеризуйте специфіку залучення партнерів до виходу на міжнародний ІТ - ринок